

49

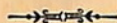
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵՂՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

375

ՈՒՍՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

1936

Տպարան «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ», Գանձի:

A^{II}
25990

ՈՒՍՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Գաղթահայ Նախակրթարաններու

Որքան որ գնահատելի է այն նախանձախնդրութիւնը զոր արտասահմանի մէջ ցոյց կուտան առհասարակ ամէնէն փոքր գաղութներն իսկ, ամենայն փութկոտութեամբ ազգային վարժարաններ հիմնելով եւ վարելով, որպէսզի գաղթական մանուկներ տնային նախակրթութեամբ դաստիարակուին եւ մայրենի լեզուին ու ազգային պատմութեան տիրանան, նոյնքան եւ ցաւալի է որ ընդհանրապէս առանց ուսման ծրագրի կամ շատ անկասար ծրագրով մը կը կառավարուին այդ վարժարանները:

Այդ մտահոգութեամբ է որ Հ.Բ.Ը. Միութիւնը ձեռնհաս մասնագէտներու պատրաստել տուած է ներկայ Ուսման Ծրագիրը, որ ո՛չ միայն կ'ապահովէ գաղութահայ նախակրթութեան միաձեւութիւնը, այլ եւ կը լրացնէ մանկավարժութեան արդիական պայմանները: Բնականաբար զանազան երկիրներու մէջ պարտադրուած կրթական օրէնքներուն համաձայն, մասնաւոր տրամադրութիւններ պէ՛տ է նաեւ ներմուծել սոյն Ծրագրին մէջ, լայն տեղ տալով երկրին լեզուին:

Ուստի կը յանձնարարուի գաղութահայ վարժարաններուն եւ սխալողաբար Հ. Բ. Ը. Միութեան ենթակայ կամ նպաստընկայ վարժարաններուն, զործադրել սոյն Ծրագիրը, որպէս յարմարագոյն ուղեցոյց մը անկէ՛ օգտւելով՝ կարելիութեան սահմանին մէջ:

Մ Ա Ն Կ Ա Պ Ա Ր Տ Է 2

Կազմակերպել Մանկապարտէզի ընթացք մը երկու տարիի վրայ, ուր՝ Մանկապարտէզներու յատուկ շատ ծանօթ վարժութեանց եւ խաղերու քով՝ աւելցնել նաեւ տեղական լեզուի նախնական տարերք մը, բառամթերքի եւ փոքր նախադասութեանց կազմութեան մարզումներով: Մատաղ տարիքէն սկսող անճիգ եւ գրեթէ անգիտակից այդ հրահանգումը իր կարեւոր նպաստը կը բերէ հետագային այդ օտար լեզուին ուսուցման տեսակէտով:

Ա . ԴԱՍԱՐԱՆ

1. ԿՐՕՆՔ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ա) Բարոյական տպաւորութիւններ յառաջ բերելու նպատակով՝ կենդանի գոյներով պատմել եւ պատմել տալ Հին Ուխտէն ընտրուած դրուագներ:

բ) Կրօնական եւ բարոյական մանր պատմուածքներ, առակներ, բանաստեղծութիւններ՝ տղոց մէջ արթնցնելու համար բարիին զգացումը եւ մշակելու համար ազնիւ ունակութիւններ:

գ) Տէրունական աղօթք, ուրիշ կարեւոր աղօթքներ, ուղիղ արտասանութեամբ եւ հասկացողութեամբ:

2. ՀԱՅԵՐԷՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Ուղիղ ընթերցում փոքր հատուածներու. բացատրութիւն իմաստի ու դժուարին բառերու. բերանացի ամփոփում կրտորի մը մէկ մասին կամ ամբողջութեան. բառագիտական տարրական վարժութիւններ: Արտասանութիւն շատ պարզ բանաս-

տեղծութեանց. վերարտադրում ուսուցչին կողմէ կատարուած պատմուածքներու:

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Բերանացի ծանօթութիւններ կէտադրութեան եւ առգանութեան նշաններու, ձայնաւոր եւ բաղաձայն տառերու, հասարակ եւ յատուկ գոյականներու եւ գոյականի թիւի մասին:

ԳՐԱՆՈՐ ՎՍՐԺՈՒԹԻՒՆ.—

Արտագրութիւն կարդացուած հատուածին. պատրաստուած կարճ ուղղագրութիւններ. թելադրութեամբ շարադրում փոքր նախադասութեանց:

3. ՏԵՂԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ

Խօսակցութեան վարժութիւն ուղիղ մեթոտով (méthode directe) նիւթ ունենալով տղուն շրջապատի առարկաները եւ իրազնական պատկերներ: Ընթերցանութիւն. բացատրութիւն, օտար լեզուով հարցումներու միջոցաւ. թարգմանութիւն նոյն լեզուէն ի հայ: Քերականական տարրական ծանօթութիւն ձայնաւոր եւ բաղաձայն տառերու, եզակիի, յոգնակիի. հեգում. արտասանութիւններ եւ ուղղագրութիւն:

4. ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

1—100 թիւերու վրայ մտաւոր եւ գրաւոր վարժութիւններ. գումարում, հանում, բազմապատկութիւն եւ բաժանում. 2—3 թիւերը աւելցնելով եւ պակսեցնելով համրել. աշակերտներու կեանքէն առնուած գործնական խնդիրներ (ոյժ տալ մտաւոր վարժութիւններու):

5. ԱԶԳ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Գանի մը նշանաւոր դէմքեր եւ դէպքեր Ազգ. Պատմութենէն.— Հայկ. Արամ. Արայ գեղեցիկ. Վահագն. Արտաշէս Աշխարհակալ. Մեծն Տիգրան. Գր. Լուսաւորիչ: Քրիստոնէութիւնը Հայաստանի մէջ. Վաւաճապուհ. Սահակ—Մեծրոպ. Հայ գիրքերու գիւտը. Վարդան Մամիկոնեան. Վահան. Գայլ Վահան. Աշոտ Ողորմած. Գազիկ Բ.,

Լեւոն Բ., Լեւոն Զ., Դաւիթ պէկ. Մխիթար Աբբա. Ներսէս Աշտա-
թակեցի. Պէգեհան Ամիրա. Խրիմեան Հայրիկ. Նուպար Փաշա. Անդ-
րանիկ: Հայկական դիւցազնավէպեր.— Տորք Անգեղ. Մհեր. Սա-
սունցի Դաւիթ: Տոհմիկ հէքիաթներ:

6. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Զննութեան վարժութիւններ. հորիզոն. գլխաւոր կողմեր. ա-
րեւելում. հողի անհարթութիւններ. ջուրեր. եղանակներ: Երկիրը,
իր ձեւը, իր բաժանումները: Բացատրութիւն աշխարհագրու-
թեան ամէնէն գործածական եզրերուն: Պատրաստութիւն քար-
տէսի հասկացողութեան համար. դասարանին, դպրոցին, հաստա-
տութեան յատկագիծը: Շատ համառօտ աշխարհագրութիւն տե-
ղական:

Զննութիւններ եւ պարզ բացատրութիւններ սովորական երե-
ւոյթներու, ծանօթ առարկաներու, կենդանիներու, բոյսերու, հան-
քային մարմիններու մասին. գործածական կարգ մը տարազա-
գործուած նիւթեր: Գործնական վարժութիւններ առողջապահու-
թեան:

7. ԳԾԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մատիտով վարժութիւններ ուղիղ եւ կոր գիծերու. համաչա-
փական փոքր գծագրումներ. ընդօրինակում գործածական պարզ
առարկաներու: Փոքր վարժութիւններ բնականի վրայէն գծագրու-
թեան:

8. ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ուղիղ նստելու, տետրակ եւ գրիչ բռնելու, զանոնք մաքուր
պահելու մասին ծանօթութիւններ:

Պարզ գիծեր, դէպի աջ շեղ եւ ուղիղ. նման մասեր ունեցող
գրերու համախմբում. անոնցմով բառեր, իւրաքանչիւր տառի մա-
սերը իրարու աւելի մօտիկ եւ տառերը իրարմէ հեռու գրելու
վարժութիւն՝ դիւրընթեանի ըլլալու համար. գիրերը որչափ կա-
րելի է պարզ ձեւերով ներկայացնել այնպէս որ տպագրին հետ
մօտիկ նմանութիւն ունենան. ամբողջ այբուբէնը այսպէս սորվե-
ցնելէ հոք, ընդօրինակութիւններ ընել տալ. կէտերու մասին

ժանօթութիւն. պարզ մասերով գլխազրեր եւ անոնց գործածութիւնը. վայելչագրութեան մասին տեղեկութիւններ. լատիներէն տառերով գրավարժութիւն նոյն սկզբունքներով:

9. ԶԵՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

Կաւով, խաւաքարտով, փայտով նախնական աշխատութիւններ:

10. ԶԵՌԱԳՈՐԾ ԵՒ ԿԱՐ

(Աղջկանց բաժնի յատուկ)

Քանրվայի վրայ թեթեւ աշխատութիւններ. երկաթ օղակներու վրայ ասեղով հիւսուածքներ. նոյն բաներով զանազան օգտակար առարկաներ (շղթայ, կողով, խոզանակի պահարան, եւլն):

11. ԵՐԳ

Դպրոցական, ազգային եւ ժողովրդական երգեր՝ միաձայն եւ երկաձայն: Զայնագրութեան տարրական վարժութիւններ:

12. ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ

Փորրերու յատուկ Շուէտական մարմնամարզ. դէմքի, ուսնի, ձեռքի, մէջքի, սրունքներու, թոքերու եւ կուրծքի զարգացման եւ հասակի երկարումի համար թեթեւ շարժումներ. նստարաններու վրայ մարզանքներ (մանչերու յատուկ). սկաուտական մարզանքներ. դպրոցական խաղեր: Առողջապահական տարրական ժանօթութիւններ: Ողիմպիական թեթեւ խաղեր. ֆութպոլ. պասսէթպոլ. պտոյտներ:

Բ . Դ Ա Ս Ա Ր Ա Ն

1. ԿՐՕՆՔ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Նոր Ուխտի.— Յիսուսի կեանքը. Մնունդէն մինչեւ Համբարձում. քանի մը կարեւոր հրաշքներ. Յիսուսի խօսած առակները:

2) Յիսուսի կեանքէն, վարդապետութենէն քաղելով, ինչպէս նաեւ բարոյական ընթերցումներով եւ խրատներով, տղոց սորվեցընել իրենց հետեւեալ պարտականութիւնները.

ա) Տանը մէջ.— հնազանդութիւն, յարգանք, սէր եւ կրախտագիտութիւն իրենց ծնողներուն հանդէպ. փոխադարձ սէր, պաշտպանութիւն, բարի օրինակ՝ եղբայրներու եւ բոյրերու միջեւ. մարդասիրութիւն, բարութիւն՝ ծառաներու նկատմամբ:

բ) Քաղաքին մէջ.— բարեկրթութիւն, հնազանդութիւն օրէնքի եւ իշխանութեան, նպաստ հանրային օգտին, եւլն.:

գ) Դպրոցին մէջ.— կանոնապահութիւն, բարեկրթութիւն, յարգանք, յարատեւութիւն, աշխատասիրութիւն:

3) Եկեղեցական երգերէն սորվիլ.— Փառք ի բարձունս, Նորաստեղծեալ:

2. ՀԱՅՆԻՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԻՒՆ —

Սահուն եւ անվարան ընթերցում, բացատրութեամբ եւ ամփոփումովը հատուածներու ընդհանուր իմաստին, եւ ծանօթացումովը դժուարին բառերու. բառազիտական վարժութիւններ հոմանիշներու եւ հակահիշներու վրայ: Արտասանութիւն պարզ բանաստեղծութեանց. բերանացի արձակի վերածում նոյններուն, եւ վերարտադրում պատմութեան:

ՔԵՐԱՆԱԳԻՒԹԻՒՆ.—

Բերանացի.— ընթերցանութեան հատուածներու վրայէն, ընդլայնուած ծանօթութիւններ գոյականի վրայ. տեսակ, թիւ, հոլով, պաշտօն (յատկացուցիչ, յատկացեալ), ածականներ, ղերանուններ և հակիրճ տեղեկութիւն բայերու վրայ:

ԳՐԱԽՈՐ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—

Արտագրութիւն կարդացուած հատուածին. պատրաստուած ուղղագրութիւն. յիշողութեամբ վերարտադրում փոքր արտասանութեանց. շարադրում նախադասութեանց. փոքր խմբագրումներ՝ հարցումներու օժանդակութեամբ:

3. ԱՆԴԼԵՐԷՆ ԿԱՄ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Խօսակցութեան վարժութիւն եւ առողանութիւն ուղիղ մեթոտով եւ ընտանի առարկաներու վրայէն: Ընթերցանութիւն. բացատրութիւն անգլերէնով կամ ֆրանսերէնով՝ հարցումներու միջոցաւ. բառագիրութիւն. անգլերէնէ կամ ֆրանսերէնէ ի հայ թարգմանութիւն. փոքր արտասանութիւններ. պատրաստուած ուղղագրութիւն: Քերականական ծանօթութիւններ զոյականի, ածականի, բայի շատ գործածական ժամանակներու մասին՝ խօսացկութեան միջոցաւ: Ծանօթ կենդանիներու կարգ մը շարժումներուն եւ յատկութիւններուն վերաբերմամբ. հակիրճ նախադասութիւններու կազմութիւն զրատախտակի վրայ:

4. ՏԵՂԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ

Վերելի օտար լեզուին ծրագրով.

ԾԱՆԾ.— Օտար եւ տեղական լեզուներու բաժնումը կ'ըմբռնենք հետեւեալ կերպով.

Սուրիոյ մէջ աւանդել	Արաբերէն եւ Ֆրանսերէն
Իրազի " "	" " եւ Անգլերէն
Յունաստանի մէջ	Յունարէն եւ Ֆրանսերէն
Ֆրանսայի մէջ	Ֆրանսերէն եւ Անգլերէն:

5. ԹՈՒԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

1—1000 թիւերով չորս գործողութեան հաշիւներ, բերանացի եւ գրաւոր. միութիւնները եւ իրենց կարգը. թիւ մը 10ով, 100ով բազմապատկել. հասարակ կոտորակի ծանօթութիւն. կէս, երրորդ, չորրորդ եւլն. տասնորդ, հարիւրորդ. տասնորդական թիւ մը 10 եւ 100 անգամ մեծցնել, պզտիկցնել. մէթրի բազմապատկել—

ները եւ ստորապատիկները. տեղական դրամներու վրայ բերանացի արագ հաշիւներ:

Երկրաչափական ծանօթութիւններ.— անկիւն, ուղղահայեաց, գուգահեռական, շրջանակ, եռանկիւն եւ իր տեսակները, քառանկիւն եւ իր տեսակները:

6. ԱԶԳ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Աւանդական պատմութիւն. աշխարհագրական համառօտ ծանօթութիւն:

ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ ՇՐՋԱՆ.—

Հայկ եւ իր յաջորդները. Արամ Նահապետ եւ իր պատերազմները. Արայ գեղեցիկ եւ Շամիրամ. Արայէն մինչեւ Պարոյր. Պարոյր եւ իր յաջորդները. Տիգրան Երուանդեան եւ յաջորդները:

ԱՐՇԱԿՈՒՆԵՍՑ ՇՐՋԱՆ.—

Վաղարշակ. Արտաշէս Ա., Արտաշէս Ա. շխարհակալ. հայոց հեթանոսական կրօնքը. Արգար, Անանուն եւ Սանատրուկ. Երուանդ Բ., Արտաշէս Բ., Արտաւազդ. Մեծն Տիգրան. իր յաջորդները. Տըրդատ եւ Քրիստոնէութիւնը. Խոսրով Բ., Տիրան. Արշակ Բ. եւ Մեծն Ներսէս. Պապ. Մերութան Արծրունի. Մուշեղ Մամիկոնեան, Վարազդատ. Հայաստանի բաժանումը 387ին. Վաւառապուհ եւ հայ գիրերու գիւտը. վերջին Արշակունիք:

ՄԱՐԶՊԱՆՆԵՐ.—

Վարդանանց պատերազմը. Ղևոնդեանց նահատակութիւնը. Վահան Մամիկոնեան. Գայլ Վահան:

7. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Երկրագունտը, իր մակերեսային պէսպիսութիւնը, ծովերը, մթնոլորտը, եւլն.: Կենդանական եւ բուսական թագաւորութիւններ. մարդը:

ԱՍԻԱ.—

Գլխաւոր գիծեր մակերեսի. լեռներ, դաշտեր, լեռնադաշտեր, ջրարբի եւ անջրդի երկրամասեր, անապատներ եւ մուսօններ: Զըրագրութիւն. ծովեր, մեծ գետեր, տելթաներ, ծովափունք եւ գըլխաւոր կղզիներ:

Գլխաւոր ՊէՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—

ԹՈՒՐԻԱ. եւ յառաջագոյն Ասիոյ ուրիշ երկիրներ. համառօտ: ԿՈՎԿԱՍ (ծանրանալ Հայաստանի վրայ), Թուրքեստան, Սիպերիա, Չինաստան, Ճարոն, Եւրոպական գլխաւոր գաղթավայրեր:

ԱՓՐԻԿԷ, իր դիրքը հասարակածի հետ յարաբերութեամբ: Լեռներ եւ լեռնադաշտեր. բաշխում ջերմութեան եւ անձրեւներու. անապատներ. մեծ գետեր. մեծ լիճեր. կլիմայ:

ԱՓՐԻԿԷԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ. ամփոփ ծանօթութիւն գլխաւոր պետութեանց եւ Եւրոպական կարեւոր գաղթավայրերու մասին:

Տ. ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՄԻՆԵՐՈՒ ԵՐԵՔ ՎԻՃԱԿՆԵՐԸ.—

Ծանօթութիւններ օդի, ջուրի եւ ալյումններու մասին. բանի մը պատիկ փորձեր. յատկութիւններ կարգ մը գործածական մետաղներու:

ՄԱՐԴԸ

Ամփոփ նկարագրութիւն մարդկային մարմնի, եւ պաշտօն գլխաւոր գործարաններու: Առողջապահական գործնական վարժութիւններ:

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ ԵՒ ԲՈՅՍԵՐ.—

Կենդանիներ եւ բոյսեր անմիջական շրջապատի: Պարտէզ եւ մրգաստան. մշակման ընդհանուր սկզբունքներ. մշակուած բոյսեր եւ անոնց մօտ յաճախող կենդանիներէն գլխաւորները: Շրջապատի օգտակար կամ վնասակար կենդանիներն ու բոյսերը:

Ջեֆերսոն

9. ԳԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Նմոյշներու ընդօրինակութիւն. բնականին վրայէն գծագրում պարզ առարկաներու. յիշողութեամբ վերարտադրում նոյններուն. ազատ գծագրութիւն. պարտականութեանց պատկերազարդում:

10. ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարզ գիրերու վարժութեան համար, շարունակութիւն Ա. Դասարանի ծրագրին. հասարակ գլխագիրեր իրենց բոլոր ձևերով. շեղ եւ ուղղահայեաց գրելու փորձեր. հասարակ եւ գլխագիր շեղագիր. վերնագիրներ, անուններ, ասացուածներ գրելու վարժութիւն. շեղագրի տեղն ու գործածութիւնը: Նոյն ծրագիրը անգլերէն եւ ֆրանսերէն գրավարժութեան համար:

11. ՁՆՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

(Մանչերու յատուկ)

Կաւով, խաւաքարտով, փայտով, թիթեղով զանազան աշխատութիւններ:

12. ՁՆՌԱԳՈՐԾ ՆԻ ԿԱՐ

(Աղջկանց բաժնին յատուկ)

Քանրվայի միջոցաւ կտաւի վրայ խաչասեղով ծաղիկներ. պըռօտէի եւ քրօշէի վարժութիւններ. ուլունքներով օղակներու վարժութիւններ. բուրդի թելով հիւսուածքի փորձեր: Վարժութիւն պարզ կարի:

13. ՆՐԳ

Դպրոցական, ազգային եւ ժողովրդական երգեր. միաձայն եւ երկաձայն: Տարերք ձայնագրութեան:

14. ՄԱՐՄՆԱՄԱՐՁ

Կը գործադրուի Ա. դասարանի ծրագիրը:

Գ. ԴԱՍԱՐԱՆ

1. ԿՐՕՆՔ ԵՒ ԲԱՐՈՑԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ա) Քրիստոնէական բարոյականի մայր զաղափարները.— Աստուծոյ հայրութիւնը, մարդոց եղբայրութիւնը, սիրոյ զգացումը, խղճի խաղաղութիւնը, ճշմարիտ երջանկութիւնը. բրիստոնէական հաւատքը՝ աղբիւր բարեգործական կեանքի:

բ) Յիսուս եւ Աբգար. Թաղէոս եւ Բարթողիմէոս առաքեալները, Սանդուխտ կոյս. Գրիգոր Լուսաւորիչ. Հռիփսիմեանք. Որդիք եւ Թռռունք Լուսաւորիչ. Ներսէս Պարթեւ:

գ) Բարոյական կրթութեան սատարող խօսակցութիւններ. մեծ մարդոց կենսագրութիւններ եւ ընթերցումներ. մասնաւորաբար Է. Տէ Ամիչիսի «Սիրտ»էն:

դ) Եկեղեցական երգերէն գոց սորվիլ՝ Հաւատամք, Առաւօտ լուսոյ, Տարածեալ եւ Արեւագալի շարականներ:

2. ՀԱՅՅՐԷՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Արտայայտիչ ընթերցում, որ ձգտի իմաստի ամբողջական ըմբռնումէն զատ զգալ տալ նաեւ հատուածներու զեղեցկութիւնը. բերանացի վերլուծում գլխաւոր զաղափարներու. բառազիտական վարժութիւններ հոմանիշներու, հականիշներու, բառերու ընտանիքի, ածանցումներու եւ բարդութեանց վրայ: Արտասանութիւն ոտանաւոր եւ արծակ ընտիր կտորներու. բերանացի տեղեկատուութիւն ընթերցումի մը, դասի մը, պտոյտի մը, եւլն.խմասին:

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

Կանոնաւոր դասաւանդում քերականութեան բառազիտական մասին.— ենթակայ, լրացուցիչներ, բացայայտիչ, բացայայտեալ:

ԳՐԱԽՈՐ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—

Ուղղագրութիւն. արծակի վերածում. փոքր շարադրութիւններ՝ տրուած յատակազիծներու վրայ (նկարագրութիւն, պատմութիւն, նամակ):

3. ԱՆԳԼԵՐԷՆ ԿԱՄ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Սահուն ընթերցանութիւն. բացատրութիւն՝ անգլիերէն կամ ֆրանսերէն հարցումներու միջոցաւ. թէ՛ տառական եւ թէ՛ մաքուր թարգմանութիւն հայերէնի: Բառագիտութիւն եւ խօսելու վարժութիւն կարդացուած կտորին վրայէն. փոքր արտասանութիւններ: Քերականական աւելի լայն ծանօթութիւններ անունի, ածականի, դերանունի, բայերու ներգործական ձեւին, սահմանական եւ հրամայական եղանակներու մասին. գրաւոր թարգմանութիւն հայերէնէ՝ անգլիերէն կամ ֆրանսերէն եւ փոխադարձաբար. փոքր շարադրութիւններ՝ հարցումներու միջոցաւ:

4. ՏԵՂԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ

Անգլերէնի կամ ֆրանսերէնի ծագումը :

5. ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բերանացի եւ գրաւոր թուարկութիւն. ամբողջական թիւերու վրայ չորս գործողութեան վերաբերեալ խնդիրներ. հասարակ եւ տասնորդական կոտորակներու վրայ պարզ խնդիրներ. մէթրին բազմապատիկները եւ ստորապատիկները. վերածում. լիդրին եւ կրամին բազմապատիկները. վերածում:

Քառակուսի մէթր. բազմապատիկ եւ ստորապատիկ. եռանկիւններու եւ քառանկիւններու մակերեսներու չափում. աստիճան եւ ստորապատիկները. երկրաչափական մարմիններու վրայ պարզ ծանօթութիւններ:

6. ԱԶԳ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔԸ. —

Անցողակի ակնարկ մը ուրիշ երկիրներու մէջ Արաբներու նըւաճումներուն մասին. Արաբացիք ի Հայաստան. Թէոդորոս Ռըշտունի. Մուշեղ Մամիկոնեան. Համազասպ Մամիկոնեան. Ոստիկանները եւ անոնց վայրագութիւնները. Արաբ տիրապետութեան նըկարագիրը:

ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻՔ.—

Մագաղմբ. Թագաւորութիւնը. նկարագիրը. Աշոտ Ա., Սմբատ Ա., Աշոտ Երկաթ. Աբաս. բարգաւաճումի շրջան. Աշոտ ողորմած. Անի քաղաք. Սմբատ Բ., Գագիկ Ա., Յովհ. Սմբատ. Գագիկ Բ., անկում. Սելճուզներու արշաւանքը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ.—

Թագաւոր. նախարար. առանձնաշնորհումներ. քարքեր. ազատներու զբաղումը. ռամիկները. շինականներ. բանակ. զէնքեր. ամրոցներ. պատերազմական արուեստը. հայ կիւնր. տօներ. հանդէսներ. կրթութիւն, եւն.:

ԿՐԼԻԿԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ.—

Սահման. հողագրութիւն. բնակչութիւն. հայ իշխանութիւններ. Ռուբինեանց հարստութիւն. Ռուբէն Ա., Կոստանդին Ա., Խաչակրութիւնը. Թորոս Ա., Լեւոն Ա. եւ զերութիւնը. Թորոս Բ., Մլին. Ռուբէն Գ., Լեւոն Բ. Մեծաշործ. իր քաղաքականութիւնը. Գ. Խաչակրութիւն եւ հայեր. Լեւոնի Պետութեան կազմը. պաշտօնեաներ. դատարաններ. տուրքեր. մշակոյթ: Հեթում Ա., Լեւոն Գ., Հեթում Բ., ներքին վէճեր. Լեւոն Գ., Օշին. Լեւոն Ե., Լուսինեանք. Լեւոն Զ., վերջ անկախութեան. հայ վաճառականութիւնը Կիլիկեան շրջանին:

7. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Համառօտ ակնարկ մը նախապատմութեան վրայ. մարդկային ցեղեր եւ լեզուներ. քաղաքակրթութեան առաջին օրրաններ:

Եգիպտոս. Ասորեստան եւ Բաբելոն. Փիւնիկէ. Քետացիք. Եփրայեցիք. Մարաստան եւ Պարսկաստան:

8. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Տարրական ծանօթութիւններ բեւեռներու, հասարակածի, երկրի գօտիներու մասին: Բաշխում ծովերու եւ ցամաքներու:

Ցամաքներ, լեռներ, լեռնադաշտեր, դաշտեր, հրաբուխներ, ծովեր, ծովախաղաքներ, հոսանքներ, եզերքներ, սառնարաններ, գետեր, լիճեր, հովիտ, անձրեւ, քարեխառնութիւն: Մարդկային ցեղեր. վայրերի կեանք եւ քաղաքակիրթ կեանք:

ԱՄԵՐԻԿԱ.—

Բնական աշխարհագրութեան ծանօթութիւններ, վերելի ընդհանուր աշխարհագրութեան ծանօթութեանց կարգով. քաղաքական եւ տնտեսական աշխարհագրութիւն. ծանրանալ Դանատայի, Միացեալ Նահանգներու, Մեքսիկայի, Պրագիլիոյ, Չիլիի եւ Արժանթինի վրայ:

ՌՎԿԷԱՆԻԱ.—

Աւստրալիա, Նոր Զելանտա, խաղաղականի գլխաւոր կղզիները:

9. ՏԱՐԵՐԲ ԲՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱՊԱՏՄԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ

Պարզ փորձեր եւ ամփոփ ծանօթութիւններ կշիռի, ջերմաչափի, ծանրաչափի, կողմնացոյցի ուսումնասիրութեան համար: Ծանօթութիւններ ելեկտրական հոսանքի ամէնէն գործածական կիրառումներու մասին: Գործածական մետաղներ եւ աղեր:

Լրացուցիչ ծանօթութիւններ մարդուն մասին: Համառօտ գիտելիք հիւանդութեանց պատճառներուն (մանրէներ, մակաբոյժներ) եւ շնչառութեան, սննդառութեան, հագուստի եւ բնակարանի առողջապահութեան վերաբերեալ:

Բուսական եւ կենդանական կեանքը բանջարանոցին, արտին, մարգագետինին, այգիին, անտառին եւ ջուրերուն մէջ:

10. ԳԾԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սեւ կամ գունաւոր մատիտով բնականին վրայէն գծագրութիւն պարզ առարկաներու. յիշողութեամբ գծագրութիւն. պարտականութեանց պատկերազարդում. զարդանկարի տարրական վարժութիւններ:

11. ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վերատեսութիւն Բ. Դասարանի վարժութեանց. բոլորագիր, շեղագիր եւ անոր գլխագրերը. գրիչ բռնելու ձեւեր՝ շեղագրի հա-

մար. գոթագիր, բոլորչի եւ քառանկիւն, անոր գլխագրերը, հայկական թէ եւրոպական ձեւերով. անոնց գործածութեան տեղը. հասարակ տպագրի եւ անոր գլխագիրերուն վարժութիւն: Նոյն ծրագիրը՝ Անգլերէն եւ Ֆրանսերէն գրավարժութեան համար:

12. Ձ ԵՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

(Մանչեռու յատուկ)

Կաւով, խաւաքարտով, փայտով, թիթեղով, երկաթ թելերով եւն. զանազան օգտակար առարկաներու պատրաստութիւն:

13. Ձ ԵՌԱԳՈՐԾ ԵՒ ԿԱՐ

(Աղջկանց բաժնի յատուկ)

Ձանազան ձեւերով աժուռներ, պօստէ, էթամին՝ դիւրին նըմոյշներու վրայ:

Ամէն տեսակ կարերու վարժութիւն. զանազան ձեւերով եւ մեծութեամբ կարկտաններ դնել (քառակուսի, կլոր եւ եռանկիւն). գուլպայի ըրփրիգ. օղակ. լամբակ շինել:

14. Ձ ԱՅՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՐԳ

Հնգագիծ, բանալիներ, խազ (նօթա), օժանդակ գիծ, խազերու երեք ձեւեր՝ համահաւասար դադարներով. կէտ, պարզ չափեր, տրոհակ, ուժով եւ տկար ամանակներ. խազ երգել. կէս վեր, կէս վար, բնիկ:

Ազգային եւ օտար երգեր, միածայն եւ բազմածայն. գործիական երաժշտութիւն:

15. ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ

Շուէտական մարմնամարզ. գլուխի, ուսերու, ձեռքերու, թոքերու եւ կուրծքի զարգացման եւ հասակի երկարումի համար աւելի բարդ շարժումներ. սրունքի, ոտքի, պառկելու փորձեր. նստարաններով մարզանքներ (մանչեռու յատուկ). սկաուտական մարզանքներ, դպրոցական խաղեր, եւ գործադրութիւն առողջապահական կարգ մը սկզբունքներու. ողիմպիական թեթեւ խաղեր, ֆութպոլ, պասքէթպոլ, բուրգերու կազմութիւն եւ հեծելանիւ նստելու վարժութիւններ. պտոյտներ:

Դ. ԴԱՍԱՐԱՆ

1. ԿՐՕՆՔ ԵՒ ԲԱՐՈՑԱՆՕՍՈՒԹԻՒՆ

ա) Տասնաբանեայ պատուիրանները եւ անոնց կրօնական ու բարոյական նշանակութիւնը: Լեւրան քարոզը ամբողջութեամբ, իբրեւ խարիսխ քրիստոնէական հաւատքի:

բ) Էջմիածին իբրեւ կեդրոն ազգ. կրօնական իշխանութեան: Սահակ-Մեսրոպ, Թարգմանիչներու դերը Հայ Եկեղեցւոյ կազմութեան եւ ազգին քրիստոնէական լուսաւորութեան տեսակէտով. գլխաւոր դէմքեր մեր եկեղեցական պատմութենէն. մասնաւորապէս ծանրանալ Գրիգոր Նարեկացիի, Ներսէս Շնորհալիի, Ներսէս Լամբրոնացիի, Յովհան Որոտնեցիի եւ Գրիգոր Տաթեւացիի վրայ:

գ) ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՏՕՆԵՐԸ.— Ծնունդ, Զատիկ, Հոգեգալուստ, Վարդավառ, Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի, Խաչիկաց, Խաչի միւս տօները, Տեսաւրնդառաջ, Տօն Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ, Աւագ շաբաթ, Տօն Թարգմանչաց, Վարդանանց, Դեռնդեանց:

դ) ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՒԻՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ.— Դպիր, սարկաւագ, քահանայ, վարդապետ, եպիսկոպոս, պատրիարք, կաթողիկոս:

ե) ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ, ԱՆՕԹՆԵՐ ԵՒ ԶԳԵՍՏՆԵՐ.— Աւետարան, Ճաշոց, Շարական, Տօնացոյց, Տաղարան, Ժամագիրք, Մաշթոց, Յայտնաւորք, սկիհ, խաչ, բուրվառ, բշոց, եւլն. շուրջառ, թագ, վակաս, փորուրար, բազպան, եւլն.:

զ) Բարոյական կրթութեան սատարող խօսակցութիւններ եւ ընթերցումներ՝ ի մասին անհատական գլխաւոր առաքինութեանց եւ ընկերային կեանքի գլխաւոր պարտականութեանց. Ժուժկալութիւն, աշխատանքի սէր, անկեղծութիւն, համեստութիւն, արիւթիւն, ներողամտութիւն, բարութիւն եւլն., եւ ընտանիքին ու ազգին հանդէպ պարտականութիւններ:

2. ՀԱՅԵՐԷՆ

ԲԱՅԱՏՐԵԱԼ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ.— Կարդալ առողջանական եւ կէտադրական օրէնքներու համաձայն, արտայայտել կտորին ընդհանուր ոգին, թափանցել իմաստի երանգներուն, զգացում եւ հասկըցողութիւն զնիւ հատուածին մէջ: Բացատրութիւն իմաստներու, զբական ձեւերու եւ դարձուածքներու, բառերու (բառազնական ու քիչ անգամ նաեւ ստուգաբանական), ռեի հիմնական յատկութիւններու. արտասանութիւն ընտիր հատուածներու:

ՔԵՐԱԿԻՏՈՒԹԻՒՆ.— Վերատեսութիւն բառազիտութեան, համաձայնական ընդհ. օրէնքներ, քերականական լուծում:

ԳՐԱԴՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Պատրաստուած ուղղագրութիւն, հակակշիռի ուղղագրութիւն, վերլուծում կարդացուած հատուածներու՝ իմաստի եւ ձեւի տեսակէտներէ, անոնց զբական գեղեցկութիւնը զգալ տալու առաջադրութեամբ. այս վարժութիւնը մերթ կը կատարուի նաեւ բերանացի: Շարադրութիւններ՝ տղոց ներկայ կամ անցեալ միջավայրէն առնուած նիւթերու շուրջ. նամակագրութիւն:

3. ԱՆԳԼԵՐԷՆ

Ընթերցանութիւն. բացատրութիւն անգլերէնով. թարգմանութիւն. խօսակցութիւն օրուան դասին վրայէն. բառազիտութիւն. արտասանութիւն: Ամբողջական քերականութիւն համառօտ. բայերու ներգործական եւ կրաւորական ձեւերու սահմանական եւ հրամայական եղանակները: Ուղղագրութիւն. գրաւոր փոխադարձ թարգմանութիւն. շարադրում փոքր պատմութեանքներու:

ԿԱՄ

4. ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Սահուն ընթերցանութիւն. բացատրութիւն Ֆրանսերէնով՝ հարցումներու միջոցաւ. թէ՛ տառական եւ թէ՛ մաքուր թարգմանութիւն հայերէնի: Բառազիտութիւն եւ խօսելու վարժութիւն՝ կարդացուած կտորին վրայէն. փոքր արտասանութիւններ: Քերական-

նական ծանոթութիւններ անունի, ածականի, դերանունի եւ բայի մասին. խոնարհել բոլոր գործածական ժամանակները օժանդակ եւ առաջին լծորդութեան բայերուն ու սահմանականի ներկան, անցեալն ու ապառնին՝ միւս լծորդութեանց կանոնաւոր բայերուն: Ուղղագրութիւն. գրաւոր թարգմանութիւն հայերէնէ ֆրանսերէն եւ փոխադարձաբար. փոքր շարադրութիւններ՝ հարցումներու միջոցաւ:

5. ՏԵՂԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ

(Վերի օտար լեզուներու ծագումը)

6. ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջական եւ տասնորդական թիւերով խնդիրներ լուծել. բաժանականութիւն. հասարակ կոտորակը տասնորդականի վերածել եւ փոխադարձաբար. երեքի կանոն, տոկոս, զեղչ, ապահովագրութիւն, մաքս, յանձնառուէք, միջնորդէք:

Երկրաչափական մարմիններու մակերեսները գտնելու վարժութիւններ եւ խնդիրներ. խորանարդ մէթրի ստորապատիկները. երկրաչափական մարմիններու (ուղղահայեաց, գուգահեռական, գլան, կոն, բուրգ եւ գունդ) ծաւալները գտնելու վարժութիւններ եւ խնդիրներ: յ-ին արժէքը գտնելու գործնական վարժութիւններ. զծագիտական վարժութիւններ՝ քանակով, կարկինով եւ ուղղաչափով:

7. ԱԶԳ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԻՃԱԿԸ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԵՍՅ ԱՆԿՈՒՄԷՆ ՅԵՏՈՅ.— Սելճուզներ, Մելիք շահ, հայկական իշխանութեան մնացորդներ, թաթարներ, ձինկիզ Խան, Հայաստանի աւերումը, Օսմանցի թուրքերու երեւումը, Լէնկթիմուրի արշաւանքը, Հայաստան թաթար արշաւանքներէն յետոյ, Օսմանցիներու տիրապետութիւնը, Շահ Աբաս, Դարաբադի Մելիքները, Դաւիթ պէկ, հայ գաղթականութիւններ:

ՌՈՒՍԱՀԱՅԵՐ.— Հայոց յարաբերութիւնները Ռուսիոյ հետ.

Պարսկաստանի վիճակը Նատիր Շահէն վերջ. Մեծն Պետրոս, Իս-
րայէլ Օրի, Կատարինէ Բ., Յ. Արղութեան, իր քաղաքական ծրա-
գիրը, ռուսերը Կովկասի մէջ, 1803—1827ի Ռուս-Պարսիկ պատե-
րազմները. հայոց դերը, Ներսէս Աշտարակեցի, հայոց յուսախա-
բութիւնները. Ռուս-Թուրք պատերազմը (1828), զաղթականու-
թիւններ, Էջմիածին: Պոլոժէնիա, Մատթէոս եւ Դէորդ Դ. Կաթո-
ղիկոսները, ժամանակակից անցքեր, մտաւոր շարժումը Ռուսահա-
յոց մէջ:

ԹՐԲԱՀԱՅԵՐԸ.— Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութիւնը, Ամիրաներ,
Հայ Կաթողիկոթիւնը, Մխիթարեանք, Յովհաննէս Կոլոտ, Աւետիք-
Պատրիարք, Հայ Բողոքականութիւնը, բարենորոգումի ձգտումներ
Թուրքիոյ մէջ. Ազգ. Սահմանադրութիւն, Զէյթունի կռիւները,
Խրիմեան եւ Վարժապետեան, հայկական խնդիր, կոտորածներ,
կրթական շարժում, վերահաստատում Օսմ. Սահմանադրութեան,
Ընդհ. Պատերազմ:

8. ԸՆԴՀ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Նախնական Յունաստան, հերոսական ժամա-
նակներ, Տրոլադայի պատերազմը, Դորէական արշաւանք. դիցա-
քանութիւն.— Սպարտա, Աթէնք, պարսկական պատերազմներ, Ա-
թէնքի զօրութիւնը, Պէլոպոնէսի պատերազմը, Սպարտական, յե-
տոյ Թեպական գերիշխանութիւն, Մակեդոնական գերիշխանու-
թիւն, Մեծն Աղեքսանդր, յունական պատմութեան վերջին դարե-
րը, քաղաքակրթութիւն:

ՀՈՌՄ.— Հռոմի հին պատմութիւնը, հանրապետութիւն, ի-
տալական թերակղզիին տիրապետութիւնը, Աշխարհի տիրապե-
թիւնը, քաղաքային խառնակութիւններ եւ հանրապետութեան
անկումը, Կայսրութիւն՝ մինչեւ Դէոկղետիանոս, Դէոկղետիանոս
եւ իր յաջորդները, հռոմէական քաղաքակրթութիւնը:

9. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՒՐՈՊԱ.— ԲՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, հող եւ մակերե-

սային անհարթութիւններ, կլիմայ, ջուրի հոսանքներ, ծովեր եւ փոփոխութիւններ, բաշխում կենդանական եւ բուսական տեսակներու, բաշխում բնակչութեան, ցեղեր եւ ազգութիւններ:

ՔԱՅԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Մասնաւորապէս կանգ առնել մեծ պետութեանց վրայ. 1918էն ի վեր ստեղծուած պետութիւնները խմբել Պալթիկեան պետութիւններ, Դանուբեան պետութիւններ, Պալքանեան պետութիւններ անուններու տակ: Հաղորդակցութեան մեծ համբաներ, Եւրոպայի յարաբերութիւնները աշխարհի հետ:

10. ԲՆԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

(Կենդանաբանութիւն)

Ներկայացնել իւրաքանչիւր դասակարգէ մէյմէկ տիպարի կեանքը, անոր միջոցաւ ծանօթացնել դասակարգին ընդհանուր յատկանիշերը. մասնաւորաբար յիշել տնտեսական տեսակէտով դրական եւ բացասական նշանակութիւն ունեցող տեսակները. մատնանշել կենդանիներու յորինուածութեան, անոնց միջավայրին եւ ապրելու եղանակին միջեւ գոյութիւն ունեցող յարաբերութիւնները. դասակարգութեան ընդհանուր պատկեր:

11. ԳԾԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բնականին վրայէն գծագրութիւն պարզ առարկաներու, կենդանական կամ բուսական նմոյշներու ուրուագիծեր. զարդանկարի վարժութիւններ. յիշողութեամբ գծագրում. պարտականութեանց պատկերազարդում:

12. ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վայելչագրութեան մասին ծանօթութիւն. կարճ կրկնութիւն նախորդ տարիներու մէջ ուսուցուած նիւթերու զլխաւոր մասերուն. զարդագիրեր, անոնց զանազան տեսակները: Անգլերէն եւ ֆրանսերէն գրավարժութիւն՝ նոյն ծրագրով:

13. ԶԱՅՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՐԳ

Կշիռ. 1/8 եւ 1/16րդներ համահասար դադարներով. պատահական եւ տեւական. փոփոխութիւններ. 3/3 մէկ ամանակ (թրիոյէ), բարդ չափեր. կապ. ձայնամիջոցներ. խազ կարդալ եւ խազերգել՝ բարդ չափերով. ձայնի թռիչքներ զանազան հեռաւորութեամբ. վարժութիւններ ուսուցչին ըսածը գրելու:

Ազգային եւ օտար երգեր, միաձայն եւ բազմաձայն. գործիական երաժշտութիւն:

14. Զ Ե Ռ Ա Կ Ա Ն Ա Շ Խ Ա Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

(Մանչերու բաժին)

Նախորդ տարուան ծրագիրը աւելի ընդլայնելով:

15. Զ Ե Ռ Ա Գ Ո Ր Ծ, Կ Ա Ր Ե Ւ Զ Ե Ւ Ա Գ Ի Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

(Աղջկանց բաժնի լասուկ)

Պոօտէ, լեցուն եւ ծակուած (ռըշիլիէօ), Ֆիլէ (ցանց), Թրիքօ, քրօշէ, ժանեակներ, մետաքսի վրայ զանազան ասեղնագործութիւններ: X

Զեւագիտական վարժութիւններ հերմակեղէններու եւ անոնց համար հարկ եղած ամէն տեսակ կարեր. կարկտուք. հերմակեղէնի եւ գուլպայի ըրփրիզ. օղակ եւ լամբակ շինել:

16. Մ Ա Ր Մ Ն Ա Մ Ա Ր Զ

Կը գործադրուի Գ. դասարանի ծրագիրը:

Ե. ԴԱՍԱՐԱՆ

1. ԿՐՕՆՔ ԵՒ ԲԱՐՈՑԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ա) ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԵՔ ՏԻԵՋԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—
Նիկիոյ, Կ. Պոլսոյ եւ Եփեսոսի:

բ) ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՎԵՐՋԻՆ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐԸ.—
Մովսէս Տաթեւացի, Սիմէոն Երեւանցի, Ներսէս Աշտարակեցի, Գէ-
որգ Դ. Պոլսեցի, Մակար Թեղուտցի, Խրիմեան Հայրիկ, Մատթէոս
Իզմիրլեան, Կաթողիկոսութիւն Կիլիկիոյ, Կաթողիկոսութիւն Աղ-
թամարայ, Պատրիարքութիւն Երուսաղէմի, Պատրիարքութիւն Կ.
Պոլսոյ, Պոլսոյ վերջին նշանաւոր պատրիարքները — Յովհաննէս
Կոլոտ, Յակոբ Նալեան, Ներսէս Վարժապետեան, Օրմանեան, Եւլիս:

գ) ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՀԱՅ ՎԱՆՔԵՐ.— Տաթեւու վանք, Մշոյ Ս. Կա-
րապետի, Երուսաղէմի Ս. Յակոբայ, Վանայ Վարազայ վանք, Բա-
ղէշի Ամրոտլու, Կեսարիոյ Ս. Կարապետի, Սեբաստիոյ Ս. Նշանայ
վանք, Արմաշու դպրի վանք, Գաղատիոյ Կարմիր վանք, Հաղբատ,
Վենետիկ, Վիեննա, Զմմառ:

դ) ԲԱՐՈՑԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Խղճմտանք եւ նկարագիր. ինքնա-
կրթութիւն. արդարութեան եւ համերաշխութեան զանազան ձե-
ւերը. քաղաքացիական կրթութեան ծանօթութիւններ. զաղափար
մը մեր քնակած երկրին եւ մեր հայրենիքին քաղաքական, վար-
չական, դատական կազմակերպութեանց մասին. քաղաքացին, իր
պարտականութիւններն ու իրաւունքները:

2. ՀԱՅԵՐԷՆ

ԱՇԽԱՐՀԱՐԱՐ.—

ԲԱՅԱՏՐԵԱԼ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ Ժամանակակից հայ զրականու-
թեան կրկին հատուածներէն ընտրուած եւ միշտ զրական արժէք

ունեցող կտորներու: Բացատրութիւն խորքի եւ ձեւի. գտնել հատուածին հիմնական գաղափարը, երկրորդական գաղափարները. հանել անոր յատակագիծը. ծանրանալ ձեւին, ոճին մասնայատուկութիւններուն վրայ: Մատենագրական ծանօթութիւններ. գրական գլխաւոր սեռերու շուրջ տեղեկութիւններ: Ուսանաւորներու ուսումն ի բերան. արտայայտիչ արտասանութիւններ:

ԳՐԱԽՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Վերլուծում հատուածին պարունակած զանազան հարցերուն, որոնք կրնան ըլլալ.—

ա) Լեզուական (գրաբարի եւ աշխարհաբարի խառնուրդ, գրաբարի ազդեցութիւն, պատմական շրջանակներ, եւլն.):

բ) Գրական (դպրոցներ, սեռեր. ասոնց բարեշրջումը՝ մեր գրականութեան մէջ ամփոփ գիծերով. կենսագրութիւններ ու փոքր համադրութիւններ դէմքերու եւ շրջաններու):

գ) Գաղափարագրական (գաղափարներու զննութիւն. շրջապատ. ազդեցութիւններ):

Վերլուծումի այս աշխատութիւնները կրնան մերթ կատարուիլ նաեւ բերանացի:

ՇՍՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— 1) անձնական ապրումներ. նօթեր. յուշագրութիւններ. գիտական նիւթերու շուրջ բացատրուած ծրագրով խմբագրումներ: 2) գրական կտորներու վրայ՝ տրուած ծրագրով՝ քննախօսութիւններ (dissertation):

ԳՐԱԲՍՐ.—

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ Աւետարանէն:

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Բառագիտութիւն. 8 մասունք բանի. ձեւախօսութիւն. համաձայնութեան գործածական օրէնքներ ընթերցման կտորէն առնուած. քերականական լուծում:

3. Ա Ն Գ Լ Ե Ր Է Ն

Ընթերցանութիւն. բացատրութիւն անգլերէնով. թարգմանութիւն. խօսակցութիւն օրուան դասէն առնուած կամ անկէ դուրս նիւթերու վրայ. բառագիտութիւն. արտասանութիւն: Ամբողջական քերականութիւն. անկանոն բայեր, լուծում: Ուղղագրութիւն:

Գրաւոր փոխադարձ թարգմանութիւն. շարադրութիւն պատմութեանը, նամակներու կամ դասարանին մէջ մշակուած ուրիշ նիւթերու:

Կ Ա Մ

4. ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Ընթերցանութիւն. բացատրութիւն ֆրանսերէնով. թարգմանութիւն. խօսակցութիւն օրուան դասին վրայէն. բառագիրութիւն. արտասանութիւն: Ամբողջական քերականութիւն համառօտ. խոնարհում կանոնաւոր եւ անկանոն բայերու՝ հաստատական ժխտական, դերանուանական ձեւերու տակ: Ուղղագրութիւն: Գրաւոր փոխադարձ թարգմանութիւն. փոքր շարադրութիւններ՝ առարկաներու դէմյանդիմանական նկարագրութեամբ եւ պատմութեանը:

5. ՏԵՂԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ

Վերի օսար լեզուներու ծրագրով

6. ՈՒՍՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՍԲԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Հին ազգերու գրաւոր թուարկութիւնը. ամբողջական եւ տասնորդական թիւերու չորս գործողութեան վերաբերեալ խնդիրներ. բաժանականութիւն, նախնական թիւեր, փոքրագոյն հասարակ բազմապատիկ. մեծագոյն հասարակ բաժանարար. հասարակ կոտորակ. կոտորակներու բաղդատութիւն. հասարակ կոտորակի չորս գործողութեան վերաբերեալ խնդիրներ, կարողութիւն եւ արմատ:

ԵՐԿՐԱԶԱՓՈՒԹԻՒՆ.— Նախորդ տարուան ծրագիրը աւելի ընդլայնուած. համեմատական զիծեր, նման եռանկիւններ եւ բազմանկիւններ, շէնքի մը քարծրութիւնը գտնելու գործնական վարժութիւններ, անդաջափութեան նախնական ծանօթութիւններ:

Պատմություն

7. ԱԶԴ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Նայիրի-Ուրարտեան քաղաքակրթութենէն մինչեւ Բրիտանիայը:

8. ԸՆԴՀ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԻՆ ԴԱՐ.— Բարբարոսներու արշաւանքները. նոր թագաւորութիւններ. Բիւզանդիոն. Մահմետականութիւն. պապականութիւն. Մեծն Կարողոսի Կայսրութիւնը. խաչակրութիւնք. Աւատականութիւն. Միջնադարեան կարգեր եւ բարքեր. Գերմանիա. Ֆրանսա. Անգլիա միջին դարուն (ԺԲ.—ԺԵ. դար):

ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ.— Թուրքերը Կ. Պոլսոյ մէջ. Ծովային մեծ գիւտեր, գաղթային առաջին կայսրութիւններ. Վերածնունդ. Վերանորոգութիւն. Իտալական պատերազմներ, կրօնական պատերազմներ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, հետեւանքներ. Վատֆալիոյ հաշտութիւնը. Ռիչլըիէօ. Մագարէն. Լուդովիկոս ԺԴ., Անգլիական յեղափոխութիւնը, զինակցութիւն Ֆրանսայի դէմ (1683—1714). Գրականութիւն եւ գիտութիւն 17րդ դարուն. Ռուսիա. Բրուսիա. Անգլիա. Ֆրանսա. Միացեալ Նահանգներ. Բոլոնիա. Թուրքիա 18րդ դարուն: Մտքերու վիճակը 18րդ դարուն եւ քրանսական յեղափոխութեան նախանշանները:

9. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ.— Պատմական Հայաստան, ըստ Խորենացիի աշխարհագրութեան.— Հայաստանի Հանրապետութիւն.— բնական աշխարհագրութիւն. քաղաքական աշխարհագրութիւն. մարդկային աշխարհագրութիւն. (բնակչութիւն. խտութիւն. ծնունդ. մահացումներ. ներգաղթ. արտագաղթ). տնտեսական կեանք (երկրագործութիւն. ճարտարարուեստ. հաղորդակցութեան միջոցներ. վաճառականութիւն, եւլն.).— Հայկական նահանգներ Թուրքիոյ (Վան. Բաղէջ. Կարին. Խարբերդ. Տիգրանակերտ. Սեբաստիա. Կիլիկիա).— Հին եւ նոր հայ գաղութներ:

10. ԲՆԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Բուսաբանութիւն

Տիպարներու վրայէ ծանօթացնել իւրաքանչիւր ընտանիքի յատկանիշները. Ուսումնասիրել գործարաններու պաշտօնը եւ, արտաքին ձեւաբանական տեսակէտով, բոյսին ու միջավայրին միջեւ գտնուող յարաբերութիւնները. ծանրանալ տնտեսական, առտնին ու բժշկական տեսակէտով կարեւորութիւն ունեցող բոյսերու վերայ: — Դասակարգութեանց ընդհանուր պատկեր, — բոյսերը ճանչցընելու վարժութիւններ:

11. ԳԾԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Շարունակութիւն եւ ընդլայնում Դ. դասարանի ծրագրին, — հեռագրատկերի գաղափար, — դասարանէն դուրս գծագրում մատիտով, բասդելով, ջրաներկով:

12. ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ձայնաշարերու պատրաստութիւն. — փոքր երկեակ, մեծ երկեակ. — փոքր եռեակ, մեծ եռեակ, եւլն. — մեծ ձայնաշար, փոքր ձայնաշար. մեծի եւ փոքրի յարաբերութիւնները. Ա. կարգի կամ լաւ աստիճաններ, ձայնաշարներու տեսակէտէ. խաղերգել ունէ՛ ձայնէ սկսելով մեծ եւ փոքր երկեակ, մեծ եւ փոքր եռեակ, եւլն. Ֆա.ի բանալիի գործածութիւն:

Ձարդախազեր, յապաղիկ, նախախազ (պռօտըրի, նօթ օր բասաժ) — Ազգային եւ օտար երգեր, միաձայն եւ բազմաձայն. — գործիական երաժշտութիւն:

13. ՁԵՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

(մանչեւ)

Կը գործադրուի Դ. դասարանի ծրագիրը:

14. ՁԵՌԱԳՈՐԾ, ԿԱՐ ԵՒ ՁԵՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Աղջկանց բաժնի յատուկ)

Նուրբ աժուռախառն պոօտէներ հերմակեղէններու, գունաւոր պոօտէներ հաստ կտաւի վրայ, ֆիլէի ամբողջական աշխատութիւններ:

Ձեւել եւ կարել հերմակեղէններ, գոգնոցներ, ներքնազգեստներ, մեքենայով կարի վարժութիւններ, հերմակեղէնի եւ գուլպայի բրփրիզ, օղակի եւ լամբակի շինութիւն:

15. ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ

Շուէտական մարմնամարզ՝ չափահասներու յատուկ. դէմքի, ուսերու, ձեռքի, թոքերու եւ կուրծքի զարգացման, ու հասակի երկարումի շարժումներ, մէջքի, սրունքի, ոտքի. զանազան ձեւերով պառկելու եւ նստարաններով ու զաւազաններով մարզանքներ, — Սկաուտական մարզանքներ. — առողջապահական սկզբունքներու եւ մրցումի ծանօթութիւններ եւ գործադրութիւն, Ողիմպիական խաղեր, Փութպոլ, պասէթպոլ, բուրգերու կազմութիւն, հեծելանիւ նստելու վարժութիւն, պտոյտներ, ըմբշական մարզանքներ, գործիքներու վրայ փորձեր:

2. ԴԱՍԱՐԱՆ

1. ԿՐՕՆՔ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԴԻՏՈՒԹԻՒՆ

ա) Հայ եկեղեցիին դաւանութիւնն ու խորհուրդները:

բ) ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔ. — Հին Կտակարանի գիրքերը. պատմական, մարգարէական, կրօնաբանաստեղծական եւ վարդապետական գիրքեր. ասոնց գլխաւորներուն պարունակութիւնը եւ գրութեան ժամանակը: Նոր կտակարանի գիրքեր. — Աւետարաններ, Գործք Առաքելոց, Թուղթեր, Յայտնութիւն. իւրաքանչիւրին բովանդակութիւնը, հեղինակը, ժամանակը:

գ) ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑ-ԻՈՅ ՊԱՄՄՈՒԹԵՆԷՆ. — Առաքեալներ, առաջին եկեղեցին. հալածանքը եւ իր պատճառները, վկաներ, աղանդներ, վանականութիւն, խաչակրութիւն: Եկեղեցիներու բաժանումը — Հռոմէական, Յոյն, Բողոքական եկեղեցիներ, Արեւելեան եւ հին եկեղեցիներ: Հայ եկեղեցւոյ տարբերութիւնը քոյր եկեղեցիներէն:

դ) ՀԱՄԱՌՈՏ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ Մովսիսականութեան, իսլամութեան, պոլտոյալականութեան եւ կռապաշտութեան վրայ:

ե) ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ հայոց հին հեթանոսական կրօնքէն:

զ) ԲԱՐՈՅԱԴԻՏՈՒԹԻՒՆ (առանձին դասապահով)

Ներածութիւն. — Մարդուն գերազանցութիւնը կենդանիին վրայ, բանականութիւն, բարի կամեցողութիւն, ուղիղ դիտաւորութիւն եւ արդար գործ:

1. — ԱՆ ՀԱՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Մարդուն պարտականութիւնները իր անձին նկատմամբ, առողջապահութիւն եւ ֆիզիքական կրթութիւն: — Զգացողութեան մշակում, ժուժկալութիւն, ազնիւ հաճոյքներու հետապնդում, քաջութիւն եւ իր զանազան ձեւերը, աշխատանքի սէր, հշմար-

տութեան սէր, անկեղծութիւն, համեստութիւն, ինքնաճանաչութիւն, ինքնավարութիւն, նկարագրի տոկունութիւն, բարոյական արժանաւորութիւն:

2.— ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ

Ընտանիքը.— Իր բարիքները, պարտականութիւններ ծնողներու հանդէպ, փոխադարձ պարտականութիւններ տղոց. ընտանիք մը հիմնելու պարտականութիւնը:

Դպրոցը.— Պարտականութիւններ ուսուցիչներու հանդէպ, դասընկեր եւ բարեկամ, յարգանք կանոնին, պարտականութիւններ ընկերներու հանդէպ:

Ասպարէզի մը ընտրութիւնը, արհեստաւորի խղճմտութիւն:

Ընկերութիւնը.— Ուղղամտութիւն, յարգանք յանձնառութեանց, յարգանք ուրիշներու իրաւունքին, քաղաքավարութիւն, բարութիւն, կարեկցութիւն, վեհանձնութիւն, արդարութիւն, համերաշխութիւն, ընկերային գործին նպաստելու պարտք: Եզրակացութիւն:

2. ՀԱՅԵՐԷՆ

Ա.) ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ.—

ՀԱՅ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ.— Վերլուծում հայ զրականութեան կրկին հատուածներէն ընտրուած յատկանշական կտորներու (երբեմն՝ զրական սեռերու ըմբռնումին համար՝ ամբողջական գործի մը): Ծանրանալ հեղինակներու դիմագծութիւնը յորինող տարրերուն վրայ, երեւան բերել օտար կամ փոխադարձ ազդեցութիւններ: Գրական սեռերու ընդհանուր գիտելիքներ: Գրական խմբաւորումներ: Ակնարկ մը մեր նոր զրականութիւնը լեցնող հոսանքներուն վրայ: Գրաւոր վերլուծումներ, դասերէ դուրս, նախասիրուած հեղինակներէ:

ԱՐԴԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐԸ.— Իբ պատմութիւնն ու շրջափոխութիւնը ամփոփ կերպով:

ՆՈՐ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Իր ուսումնասիրութիւնը պատ-

համաձայնութեան գլխաւոր կանոններ, լուծում: Ուղղադրութիւն, զրաւոր փոխադարձ թարգմանութիւն, տրուած յատակագծով եւ կամ ազատ շարադրութիւններ:

5. ՏԵՂԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ

(Վերի օսար լեզուներու ծրագրով)

6. ՈՒՍՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒԱՅԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Ազգերէ ոմանց ոչ-մեթրական չափերուն վրայ ծանօթութիւններ, խառն թիւեր, համեմատութիւն, կշիռ, ուղիղ եւ խոտոր համեմատութիւն, պարզ եւ բաղադրեալ երեքի կանոն, պարզ եւ բաղադրեալ տոկոս, առեւտրական եւ արմատական զեղչ, հասարակաց եւ միջին վճարօր, խառնուրդ եւ մետաղներու բաղադրութիւն:

ԵՐԿՐԱԶՍՓՈՒԹԻՒՆ (տեսական).— Մակարդակի երկրաչափութիւն, տեսութիւններու ապացուցմամբ եւ խնդիրներով:

ԴՐԱՀԱՇԻՒ.— Դրահաշուական քանակութիւններ, բազմեզրի մը թուական արժէքը գտնել, միեզրներու եւ բազմեզրներու չորս գործողութիւն, արտադրիչ, հասարակ կոտորակներու չորս գործողութիւն, մէկ անծանօթով Ա. աստիճանի հաւասարութեան խնդիրներ: Մէկ անծանօթով Ա. աստիճանի անհաւասարութիւն, արմատականով հաւասարութիւններ, Ա. աստիճանի բազմաթիւ անծանօթով հաւասարութիւններ եւ խնդիրներ:

7. ԱԶԳ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՔՆՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— (շար. եւ վերջ).— Քրիստոնէութիւնէն մինչեւ մեր օրերը:

Տ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.—

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Հին վարչածեւ, անկում բացարձակ միապետութեան, անկում թագաւորութեան, հանրապետութիւն, պայքարը հանրապետութեան ու եւրոպայի միջեւ, հիւպատոսութիւն, կայսրութիւն, Նաբոլէոնի արտաքին քաղաքականութիւնը, Վիէննայի համաժողովը, Սրբազան Զինակցութիւնը, վերահաստատում թագաւորութեան, 1848ի յեղափոխութիւնը, երկրորդ հանրապետութիւն, երկրորդ կայսրութիւն:

Իտալական միութիւն, գերմանական միութիւն.— 1870-ի ֆրանսիական պատերազմ: Արեւելեան խնդիրը 19րդ դարուն, Պալլանտան նոր պետութիւններ: Կերպարանաւորութիւն ճարտարարուեստի եւ վաճառականութեան: Ծաւալական քաղաքականութիւն եւրոպայի, եւ կազմութիւն գաղթային կայսրութեանց: Ծայրագոյն Արեւելք, Անգլիա, Գերմանիա, Աւստրո-Հունգարիա, Ռուսիա, Միացեալ Նահանգներ, Ֆրանսա 19րդ դարուն: Ընդհանուր նկարագիր ժամանակակից քաղաքակրթութեան. — զինակցութիւններ. զինեալ խաղաղութիւն. քաղաքական ազատութիւն. ռամկավարութիւն. ընկերային վարդապետութիւններ. Մեծ Պատերազմ, հետեւանքները. աշխարհի քաղաքական ներկայ վիճակը:

9. ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴՆԱԿԱՆ.— Հարստութեան ազդակներ. — Ֆիզիքական ազդակներ, տարածութիւն, հողի բնոյթ, կլիմայ: Աշխարհագրական դիրք եւ կերպարանք: — Բնական աղբիւրներ, հանքային, երկրագործական եւ ճարտարարուեստական արտադրութիւններ:— Տնտեսական պայմաններ, մեծ հողամասեր, վաճառականութիւն. մեծ նաւահանգիստներ. մեծ քաղաքներ. Լոնտոն: Մարդկային եւ քաղաքական ազդակներ. անգլիացի ժողովուրդը, իր կառավարութիւնը, գաղթային կայսրութիւնը:

Միեւնոյն ծրագրով ուսումնասիրել եւրոպական բոլոր մեծ

պետութիւնները, տիպար քանի մը փոքր պետութիւններ (Զուիցերիա, Պելճիգա), Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները եւ Ճաքոն: Մեծ ջրանցքներ, Սուէզ, Բանամա.— Երկաթուղիի մեծ գիծեր.— Մարդկային մեծ հոսանքներ, արտագաղթի ուղղութիւններ, գաղթավայրերու շահագործում:

10. ԲՆԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Երկրաբանութիւն (Առաջին կիսամեայ)

Ամփոփ ծանօթութիւն ամենահասարակ ժայռերու մասին, իրենց ծագումի ալլազանութեան ցուցումով: Երկրաբանական ներկայ երեւոյթներ.— Զուրին ներգործութիւնը իր տարբեր ձևերուն տակ.— Մթնոլորտի ներգործութիւնը.— հրաբուխ, երկրաշարժ:

Ծանօթութիւն երկրաբանական դարաշրջաններու իրերայաջորդութեան մասին:—Մեծ խմբումներ իւրաքանչիւր շրջանի յատկանշական բրածոներու, կենդանիներու եւ բոյսերու: — Ատրիճանական կերպարանափոխում երկրի մակերեսին: Կազմութիւն լեռնաշղթաներու:

Բնախօսութիւն (Երկրորդ կիսամեայ)

Ամփոփ համեմատական կազմախօսութիւն եւ բնախօսութիւն բոյսերու, կենդանիներու եւ մասնաւորաբար մարդուն: Առողջապահութեան հիմնական սկզբունքներ:

11. ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Նիւթի զանազան վիճակներ.— փորձառական ծանօթութիւն ուժի, աշխատանքի եւ զօրութեան.— աշխատանքի պահպանման սկզբունք, լծակ, ելին:.

Ծանրութիւն. — Ծանրութիւն, ուղղահայեաց, ծանրութեան կեդրոն, կշիռ.— տեսակարար ծանրութիւն հաստատուններու եւ հեղուկներու:

Հեղուկներու ԵՒ ԿԱԶԵՐՈՒ ՀԱՒԱՍՏԱՐԱԿՇՌՈՒԹԻՒՆ.— ձընշում, հնշումի միութիւն, Բասքալի սկզբունք, կիրառումներ, օրի-

նակներ.— մթնոլորտային ճնշում, ծանրաչափ, Արքիմեդէսի ըս-
կզբունք: Կիրառում տեսակարար ծանրութեանց չափումին:— ծը-
փուն մարմիններ:

Հիմնական ծանօթութիւններ Ձերմութեան, Ձայնի, Լոյսի եւ
Ելեկտրականութեան մասին:

12. ՏԱՐԲԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Օդ, բորակածին, ջուր, թթուածին եւ ջրածին, ջուրի բաղադ-
րութիւնը.— Թթուներու, աղերու եւ խարիսխներու (պաղ) մասին
ընդհանուր ծանօթութիւններ՝ օրինակներով եւ կիրառումներով:
Տարրալուծութիւն, համադրութիւն եւ խառնուրդ: — Պարզ մար-
միններ, մետաղակերպներ եւ մետաղներ, բաղադրեալ մարմիններ:
— Խորհրդանիշ եւ տարագ: — Բնածուխ եւ իր կազերը:

13. ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ

ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ

Ա.— Ազգ, Հայրենիք, Պետութիւն, Կառավարութիւն, ազգային
վիճակներ.— հանրային իշխանութիւնք, իշխանութեանց
բաժանում եւ կազմակերպութիւն: Քաղաքացիական պարտաւո-
րութիւնք: — Հայ Ազգային Սահմանադրութիւն:

Բ. Անձեր, (բերսօն).— քաղաքային վիճակ, ընտանիքի կազ-
մութիւն, ամուսնալուծում, հայրական իշխանութիւն, անկարող-
ներ:

Ինչքեր.— շարժուն եւ անշարժ ինչքեր, սեփականութեան ի-
րաւունք, սեփականութեան անդամատումները:

Պայմանագրութիւնք եւ պարտաւորութիւնք. առանձնաշնոր-
հում եւ հաստատագրաւ. քաղաքային պատասխանատուութիւն,
ժառանգութիւն, նուիրատուութիւն, կտակ:

14. ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Վաճառականութիւն, ստ-
վորական եւ իրաւագիտական տեսակէտներով.— վաճառականներ
(գործարանատէր. մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառականներ.
սեղանաւորներ. յանձնակատար. միջնորդ. ապահովագրող, եւ լն.).—
Գնում եւ վաճառում, ուղղակի եւ անուղղակի. կանխիկ եւ ապա-
ռիկ. ստացագիր.— ներքին եւ արտաքին վաճառականութիւն
(վերջինին մէջ ներածում եւ արտածում, թրանզիթ).— վաճառք,
անոր կշիռը, գինը, փոխադրութիւնը (ծովային, ցամաքային եւ օդա-
յին). հաշուեցոյց. փոխադրագիր. մաքսային դրութիւն. մաքսատուրք
անանկութիւն (պարզ, յանցաւոր եւ խարդախ) եւ անոր բարոյա-
կան, օրինական եւ քաղաքային իլլասները.— փոխանակագիր եւ
օրինական տրամադրութիւններ.— հրամանի եւ բնակարանի մուր-
հակ. մերժում. բողոքում:

ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Պարտաւորիչ եւ օժանդակ տետրակ-
ներ.— հաշուեգրութիւններ.— պարզ տոմար, ձեռատետր. Օրհաշիւ եւ
Մայր հաշիւ. պարզ տոմարի անպատեհութիւնները.— Կրկնատո-
մար. Ձեռատետր. Օրհաշիւ եւ Մայր հաշիւ. կրկնատոմարի առա-
ւելութիւնները:

Ամէն նիւթի հետ կապուած պիտի ըլլայ համապատասխան
առեւտրական թղթակցութիւնը, սկսած շրջաբերականէն:

15. ԱՌՏՆԻՆ ՏՆՏԵՍԱԴԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Աղջկանց բաժնի յառուկ)

Տանտիկնոջ առտնին պարտականութիւնները.— հմտութիւն-
տնական աշխատութեանց.— ժամանակի իմաստուն գործածու-
թիւն.— Ժրաջանութիւն, կոկիկութիւն, մաքրասիրութիւն, խնայա-
սիրական ոգի, հաշուագիտութիւն եւ վերահսկողութիւն.— Տգի-
տութեան, ծուլութեան եւ անբարեկարգութեան, պճնասիրութեան
աղիտալի հետեւանքները տան մէջ.— Ծանօթութիւն առողջա-
պահիկ սկզբունքներու.— Խնամք կահ կարասիներու, անօթներու,

19. ԶԵՌԱԴՈՐԾ, ԿԱՐ ԵՒ ԶԵՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Աղջկանց բաժնին յատկ)

Շարունակութիւն եւ ընդլայնում ե. դասարանի ձեռագործի-
ծրագրին:

Զեւել եւ կարել հերմակեղէններ, ներքնազգեստներ եւ շրջա-
զգեստներ.— մեքենայով կար.— գուլպայի, հերմակեղէններու եւ
բրդեղէններու ըմփրիզ:

20. ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ

Կը գործադրուի ե. դասարանի ծրագիրը:

**ՅՈՒՑԱԿ ԴԱՍԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄԻ
ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ
ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆՆԵՐՈՒ**

ԴԱՍԱԴՆ	Կրօն	Բարոյագիտութիւն	Հայերէն աշխարհարար	Գրարար	Մասնագրութիւն	Տեղական լեզու	Օտար լեզու	Ուսուցիչ	Գիտութիւն (իրագիտութիւն)	Աշխարհագրութիւն	Ազգ. Պատմութիւն	Ընդհ. Պատմութիւն	Չայնագրութիւն եւ Նրգ	Գրող. Կրթութիւն (մանկերու) եւ Առանձին Տնտեսագիտար. (պոլիտեք)	Գծագրութիւն	Գեղագրութիւն	Մարզանք	Չնապօք եւ ձեռնական աշխատանք	Չնապօքիտութիւն եւ կար (աղօլանք)	Տոմարակալութիւն եւ բոլակցութիւն	Հակակշիռ տնտարակնքիւ	Համագումար
Ա.	2 1	1 6	4 6		3 6	5 5	3 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	1 33	33		
Բ.	2 1	1 6	5 6		3 5	5 5	5 5	3 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	1 34	33		
Գ.	2 1	1 5	5 5		3 5	5 5	5 5	3 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	1 35	33		
Դ.	2 1	1 5	5 5		4 5	5 5	5 5	3 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	2 5	1 36	33		
Ե.	2 1	1 5	5 5	1	4 4	5 4	3 4	2 4	2 4	2 4	2 4	2 4	2 4	2 4	2 4	2 4	2 4	2 4	1 37	33		
Զ.	1 1	3 1	1 1	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	4 4	1 38	34		

(*) 3 պահ բուսականութիւն եւ մէկ պահ երկրաչափութիւն:

(**) 2 պահ բուսականութիւն, մէկ պահ գրամաշիւ եւ մէկ պահ երկրաչափութիւն:

(***) 1 պահ բնագիտութիւն, 1 պահ բնալուծութիւն եւ մէկ պահ բնապատկերութիւն:

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220025990

A $\frac{11}{25950}$